



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

## **Universitätsbibliothek Paderborn**

### **Hermanni Conringii De Pace Civili Inter Imperii Ordines Religione Dissidentes Perpetuo Conservanda Libri Duo**

**Conring, Hermann**

**Francofurti ; Lipsiae ; Wittebergae, 1680**

Caput IX. Innocentium falsò arrogare Papis, jus Cum conferendarum  
Precum primariarum, Tum omnes de bonis Ecclesiasticis contractus  
confirmandi

**urn:nbn:de:hbz:466:1-9585**

*mediatis, à quocunque, quandocunque, aut quomodo-  
cunque prætendatur, id validitate & executione  
à brachio seculari impertienda careat.* His ver-  
bis profecto non nisi impunitas permittitur, ceu  
jam tum hoc ipso Capite innuimus, non autem sim-  
pliciter prætensa jura illa Papalia *excluduntur*. Inter  
hæc certe multum est discriminis. Aliud sanè est per-  
mittere quidpiam, aliud ultro largiri. Aliud por-  
ro est permittere quod facile est correctu, aliud vim  
armatam negare, quæ sine obtineri res nequeat. Ali-  
ud deniq; vim illam negare cum tenearis præstare  
& possis: aliud illam negare cum non possis nec te-  
nearis: sicut nec potuisse nec obligatum fuisse Cæ-  
sarem præsertim haud satis à Pontifice adjutum, jam  
*Capite sexto* demonstravimus.

## CAPUT IX.

*Innocentium falso arrogare Papis, jus Cùm confe-  
rendarum Precum primariarum, Tum omnes  
de bonis Ecclesiasticis contractus  
confirmandi.*

**V**ERUM hisce amplius immorari nullum est  
pretium operæ. Et verò iis, quæ in medium  
allata sunt, probè expensis, totum illud, quod PRI-  
MAM partem hujus disputationis specialioris fore  
initio *Capitis sexti* promissimus, liquidò jam pa-  
tet: Nimirum, *& tempore condita Pacis nihil juris*

Rr

Papa

*Papæ superfuisse, & quamvis aliquid abhuc habuerit juris Papa in illa, de quibus conqueritur, Germanica tamen Reipublica competiisse Summam potestatem de ijs ex usu publico constituendi.* Proximum est, ut tandem & ALTERAM partem disputationis illius institutæ aggrediamur: ut ostendamus videlicet, *quædam suis juribus inique Papam annumerare.* Id tamen non nisi paucis persequemur, ad finem properante nostra hac Animadversione, & quidem in exemplum adductis solum tribus, quæ minus nimirum controversiæ habere videntur. Etsi aliàs longe plura in hunc censum deberent merito transferri.

- I. Hoc tamen Capite tantum Duo expediemus; Tertium proximo reservabimus. PRIMUM illorum est, quod de PRECIBUS PRIMARIIS, quas vocant, ita loquatur Papa, quasi illas soli suæ liberalitati debeant nostri Imperatores. Non equidem negaverim, à Papis solere jam aliquamdiu tale quid Cæsaribus concedi. Et verò jam Speculator scripsit *l. 4. part. 3. de Præbend. & dignit. §. restat. n. 7.* visum sibi tale aliquod bullatum Papæ privilegium. At verò jus hoc Cæsareum niti solis Papalibus concessionibus, id verò neutiqvam admittendum: idque, quoniam ante plurima jam secula Cæsares hoc jure fuerunt usi, non agnoscentes donum aliquod

quod Papale, sed tanquam antiqua consuetudine aliquod sibi Regium debitum. Extant sane apud Nauclerum vol. 2. generat. 43. fol. 863. ut & Goldastum Tomo 3. Constit. Imperial. fol. 406 in epistola Rudolphi I. Cæsaris hæc inserta verba: *Cum ex antiqua & approbata, ac à Divis Imperatoribus & Regibus inclyta recordationis nostris antecessoribus usque ad nos producta consuetudine, qualibet Ecclesia, in nostro Romano Imperio constituta, ad quam beneficiorum Ecclesiasticorum pertinet collatio, super unius collatione beneficii, Precum nostrarum primarias admittere teneatur; devotionem Tuam rogamus, quatenus huic Clerico de Ecclesiastico beneficio, quod ad tuam collationem spectat, ob reverentiam Sacri Imperij & nostram, studeas liberaliter providere.* Recitantur etiam à Marquardo Frehero in *Notis ad Petrum de Andlo cap. 6.* literæ duæ, alteræ Caroli IV, alteræ Wencenslai. In prioribus hæc legas: *Cum nobis tam de jure, quam antiqua & approbata consuetudine, à Divis Romanorum Imperatoribus & Regibus prædecessoribus nostris hætenus observata, competat, quod ex coronationis nostræ solenniis ad Romanorum regum, in quolibet monasterio in Imperio constituto, unam tantum personam virtute Primariarum Precum nostrarum ad beneficium Ecclesiasticum facere pos-*

Rr 2

simus

*simus promo veri.* Wenceslaus similiter appellat hoc jus, rem ab antiqua consuetudine Divis Romanorum Regibus suis antecessoribus & sibi competentem, idque ratione sua coronationis in Romanorum Regem eo ipso die Aquisgrani solemniter suscepta. Hæc profecto plurimum absunt, ut preces illæ debeantur Papali gratiæ. Ne verbulo enim in his quidem Cæsariis tabulis Papalis beneficii fit mentio. Quin imò hoc jus ejus est generis, quæ illud, quod vi quasi coronationis suæ. Imperator fiat Aquisgrani quidem Canonicus Collegii S. Mariæ, Coloniae Canonicus Majoris Ecclesiæ, Romæ verò Canonicus D. Petri. Quæ itidem Papis haud debentur; sed fortè tenues sunt reliquiæ antiqui & pariter antiquati juris Cæsarei circa collationem Episcopatum, Abbatiarum aliorumque Ecclesiasticorum beneficiorum. Vel potius concessiones quædam piæ vetustissimæ omnium collegiorum sacrorum in Cæsares factæ: perinde atque & Monachorum Ordines participes eos fecerunt suorum meritorum, suarumque precum, singularibus etiam institutionibus.

EXHIBET Wilhelmus Heda in Historia Episcoporum Ultrajectensium, quo loco agit de Heriberto Episcopo xxvi, Conradi III Cæsaris diploma pag. 164 editionis Bucheliana: ubi hæc notatidigna leguntur verba: *Attendentes etiam, nos*

¶

Et antecessores nostros Reges Et Imperatores, in di-  
 cta Ecclesia à fundatione ejus inter Canonicos pri-  
 mum locum obtinere, nostramq; præbendam in e-  
 adem duos deservire Sacerdotes, pro nostrâ salute  
 Et Regni tranquillitate ac pace Dominum exoran-  
 tes Et c. Conditum autem est illud diploma Anno  
 1145, confirmatumq; ab ipsomet Eugenio Papâ. Illu-  
 strare conatus est pag. 165 isthæc verba diploma-  
 tis Arnoldus Buchelius doctus Hedæ commenta-  
 tor, diplomate alio Henrici Imperatoris, qui id  
 nominis sextus fuit, oblitus jam tum ante pag. 151  
 idem fuisse productum. Quoniam opus illud  
 Hedæ in paucorum est manibus, diploma autem il-  
 lud multum lucis toti huic negotio videtur ad-  
 ferre, non erit grave illud hic integrum legi atq;  
 expendi. Est autem hoc: *Henricus divina fa-  
 vente clementia Rom. Imperator semper Aug. Et  
 Rex Sicilia, dilectis fidelibus suis Præposito, Deca-  
 no, totique Capitulo S. Martini majoris Ecclesie  
 Trajectensis, gratiam suam Et omne bonum.  
 Quum antiquissimis retro temporibus Rom. Reges  
 Et Imperatores, antecessores nostri, vestram sint ex-  
 perti devotionem, eo quod communi electione Et  
 canonica, Regem Romanum seu Imperatorem pro  
 tempore existentem, Et eorum successores, in Cano-  
 nicum Ecclesie vestra Et fratrem elegistis, facien-*

do præbendam ipsius debitis officiis per duos sacerdotes à Rege seu Imp. instituendos, qui pro Regibus & Imp. ac tranquillitate pacis ac regni Dominum incessanter exorarent. Proinde nostra Imperialis excellentia ad nostram Ecclesiam protectione tenebitur speciali. Verum quia nostra Eccell. innotuit, quod mortuis sacerdotibus prædictis, Regibusque & Imp. interdum in remotis agentibus, neglectum est hujusmodi in vestra Ecclesia instituere sacerdotes, & cum de his quæ ad Deum sunt, major à nobis diligentia requiritur: nolentes per hujusmodi negligentiam ecclesiam nostram debitis in hac parte privare obsequiis; Regia auctoritate statuimus, ut stipendium præbenda nobis assignata per manum Theodorici Decani ipsius majoris Ecclesie ejusque successorum in perpetuum duobus sacerdotibus conferatur, qui illud officium deservire, & ut præmittitur, pro nostra salute & Imperii tranquillitate idonei existant Dominum exorare. Et ut hæc rata maneant & inconvulsa perpetuò teneantur, sigilli nostri impressione hanc chartam jussimus insigniri. Datum anno Regni nostri XI Indict. VI. mensis Maji die XVII. In Christi nomine, Amen. Hactenus Diploma Cæsareum. Discere autem hinc est, primo, in Ecclesia quidem illa Trajectina competiisse Cæsaribus primam præ-

præbendam Canonicalem; *Secundo* illius præbendæ Imperialis usum fructum cessisse duobus sacerdotibus constitutis ad preces *pro Regibus ac Imperatoribus, proq; tranquillitate ac pace regni* fundendas: *Tertio* illam præbendam Cæsaribus nullo Papali beneficio obtigisse: *Quarto* jus constituendi illos sacerdotes precibus fundendis competiisse Cæsaribus. *Quinto*: quum Cæsaris præbenda illa fuerit primaria, illaq; consecrata precibus, quas diximus, competiisse in Ecclesia isthac Cæsaribus jus primariarum precum.

Ad exemplum Trajectinæ Ecclesiæ haud dubie etiam aliæ composuerunt sese per universam Germaniam. Unde liquidum est, *jus primariarum precum* non debere Cæsares Pontificibus Romanis: sed hos per injuriam summam cœpisse Cæsaribus donare quæ semper jam ante fuerant Cæsarum, idq; factum esse iniquo prætextu domini Papalis omnium bonorum sacrorum. Ex utroq; porro illo Diplomate jam etiam constat vera significatio vocum illarum: *Preces primaria*; quodq; perperam vulgo istæ accipiantur, tanquam *precariorum* Cæsares hoc jus obtineant. Non mirum tamen est fortassis memoriam veræ significationis perisse, quoniam & usus ipse pridem desiit. Et verò recte nescio quis, ut legimus apud Buchelium, ad-

scri.



scripserat jam olim Diplomati Henrici Cæsaris:  
*Sunt & hodie (Trajecti scilicet) Præbende quæ  
 Imperiales vocantur, quarum commodis & utilita-  
 tibus nonnulli fruuntur, parum de precibus solli-  
 citi.*

Cæterum nullo beneficio Papali deberi Cæsari-  
 bus *jus primariarum precum*, potest ac debet me-  
 rito quemvis admonere vel solum exemplum Re-  
 gum Galliæ, qui itidem jure hoc Regio fruuntur  
 per universum Regnum, tanquam mere suo, & nul-  
 la ex parte sibi per Romanos Papas concessio.

Ut proinde jam liqueat prima iniquitas Inno-  
 centianæ Bullæ, Papali Curia suæ vindicantis quod  
 nunquam jure fuit suum.

II. Eiusdem verò iniquitatis est & ALTERUM,  
 quod in Declaratione hisce verbis ab irato illo imò  
 sævo Patre proponitur: *Notissimi juris est, quam-  
 cunque transactionem seu pactionem, in rebus Ec-  
 clesiasticis sine præfata Sedis auctoritate factam,  
 nullam, nulliusque roboris & momenti existere,*  
 Merito sane roget hæc legens; cujus juris illud sit.  
 An æterni Naturæ? An positivi? Naturæ æternum  
 jus ignorat Pontificiam Sedem: eoque nihil de Se-  
 de isthac constituit. Positivum autem omne jus  
 vel divinum est vel humanum. Nusquam verò  
 in voluminibus divinæ legis (non dico Mosaicæ  
 quæ

quæ reapse fuit dicata civili usui Reipublicæ Ebræorum ) sed Novi Testamenti, quæ omnes obligat, legas tale quidpiam. Et verò ista quidem divina Lex rerumpublicarum civilium fundamenta everfa noluit, sed illa stabilivit, Cæsari, quæ Cæsaris sunt, reddi jubens. Evertisset autem, si transactiones in Republica omni factas de bonis Ecclesiasticis, à Pontificis Romani, h. e. hominis extra rempublicam positi & extranei Principis, auctoritate & arbitrio suspendisset. Unicuiq; sanè perfectæ reipublicæ in omnia sua competere summam potestatem, huiusq; nihil exerno deberi, inter prima est principia cujuslibet reipublicæ. Illa tollere & mutare, est respublicas evertere. Quod à Lege divina procul est. Tota sane Ecclesia jam multis seculis cecinit: *Non eripit mortalia, qui regna dat cœlestia.* An Lege ergo humana ita cautum est? Constitui igitur ita debuit à Summis Rerumpublicarum Potestatibus: utpote quum penes hasce solas de rebus suis constituendi arbitrium sit. At hoc fecit nulla. Utque fecisset per imprudentiam, posset hanc constitutionem quælibet Summa Potestas revocare, seseque ipsam restituere in integrum; experta jam scilicet summum imprudentis suæ concessionis damnum; quod ita constituens per imprudentiam haud attenderat. Cæterum nulla, quod equidem sciam,

iusvobis non vultis ad Ss cilidugis & iunc Re-

1A

Rerumpublicarum Europæ tale quidpiam constituit. Germania certe nunquam adeo solennia insanivit.

Nulla ergo lege ita constitutum est, præterquam forte Pontificia. Et verò tale aliquid iussit primus Gregorius X *cap. Hoc consultiss.* & quam maxime Paulus II Papa *extr. Ambitiosa.* Est autem *initio* observandum, Gregorium quidem decimo tertio, sed Paulum sedisse demum seculo decimo quinto: antehac autem, ne quidem à Gregorii usque septimi ævo, qui primus Monarchiam Papalem, sed serò, seculo undecimo nempe, instituit, multò minus priscà omni à Christo usque tempestate, tale quidquam vel auditum fuisse, vel à quoquam, quamvis rebus suis quàm maxime per fas & nefas studentium Pontificum, tentatum. Ut proinde vel hinc possit illarum Bullarum iniquitas perspicui. *Secundo*, non licet Papis legem condere in præjudicium & damnum alicujus reipublicæ. Quamvis *Tertio* Respublica hætenus conivendo aliquid indulisset Pontificibus, potuit tamen eadem, ubi ex re fuit, illam tollere. Eoque etsi forte Bullarum istarum usum tacite permisisset hætenus Germania, omnis tamen illarum obligatio & vis suspensa fuit à libero Reipublicæ arbitrio. Ac proinde non habet Papa justam causam urgendi Bullas istas, si placuit Reipublicæ illas amplius non observari.

Ac

AT vero nec usus ipsius *Ambitiosæ* unquam plene probatus fuit : quantumvis etiam in formulas juramentorum, quib<sup>9</sup> hodie Episcopi & Prælati sese obstringunt Romano Pontifici, receptum sit illud: *possessiones ad mensam meam pertinentes non vendam, nec donabo, neque impignorabo, nec de novo infeudabo, vel aliquo modo alienabo, etiam cum consensu Capituli Ecclesie meæ, inconsulto Romano Pontifice.* Testatur sane ipse Martinus Navarrus, illud Pontificii juris oraculum, in *Manuali Confessorior. c. 17. n. 15. Consuetudinem valere contra illam Paulinam Ambitosam, credereque se, nullibi esse receptam.*

Ad hoc ipsa illa *Ambitiosa* noluit quenquam obligare in casibus in Jure permissis : nec aliud intendit, quàm occurrere *ambitiosa cupiditati illorum præcipue, qui divinis & humanis affecti, damnatione postposita, immobilia & pretiosa mobilia profanis usibus applicare, aut cum maximo illorum ac divini cultus detrimento exquisitis mediis usurpare præsumunt.* Jam autem necessitas & summa utilitas Ecclesiæ ac Reipublicæ, casus sunt ab omni lege positiva excepti. Ac proinde ex communi etiam Interpretū Canonici juris sententia, nulla vis est vel ipsius *Ambitiosæ*, si aliud summa utilitas aut summa necessitas jusserit. Imo verò nec ulla vis

est juramenti Pontificibus facti, de non alienandis bonis sine ipsorum imperato consensu, si aliud extrema necessitas exigat: ceu docet ipse Sylvester v. *Alienatio q. 17.* cum Panormitano contra Joannem Andream. Quid, quod ut *Hoc consultis.* ita *Ambitiosa* fundamentum habeat, Papam esse dominum directum bonorum Ecclesiasticorum? Id verò à paucissimis soleat asseri, ac non nisi iis qui Curiae sunt mancipati, etiam post Pauli II, tempora.

MERETUR vero cum primis hoc quoque attendi, quod, ceu dixi, ipsa *Ambitiosa* ne quidem in Germania vim aliquam hactenus acceperit. Non alios nunc dabo testes, quam ipsos Ernestinos hyperaspistas Jesuitas, qui anno quadragesimo octavo prolixum ediderunt librum titulo *Responsi Theologici super Questione, An Pax &c.* contra notas nescio cuius Irenici. Cum enim Irenicus ille dixisset: *Extravagans Ambitiosa in Germania non est recepta.* Addidissetque: *Consultatur Sylvester v. alienatio §. 17. Navarrus, Cajetanus, Lessius, & alii passim. Juramentum autem, quod fit supra istam Extravagantem, non obligat, nisi ubi & quatenus est recepta. Videndus Sanchez, in Moral. Suarez, Bonacina & alii.* Cum inquam ita ille Irenicus scripsisset, hi ingenue respondent. *Extravagantem Ambitiosa, quae prohibet alienationem*

nem

onem bonorum Ecclesiasticorum, quæ ad mensam vel jus Episcopi spectant, hic non obtendimus. Credimus enim in Germania non esse, saltim in omni vigore, receptam, ideoque nec juramentum super ea plus obligare quàm receptum sit.

Ex quibus manifestum est, iniquum esse illud Declarationis crudum & illimitatum pronunciatum, de *recepto jure*: cum *primo* nusquam terrarum hoc quidem sit receptum: simpliciter omnes transactiones de rebus Ecclesiasticis, & quidem non etiam exceptis iis, quas summa necessitas aut utilitas expresserit, irritas esse sine auctoritate Pontificis; cum *secundo* quicquid illius juris est receptum, tantum valeat, ex ipsa legislatoris mente, in casibus ubi ex ambitiosa cupiditate bona Deo dicata alienantur: cum *denique* ne ita quidem usquam terrarum plene illarum constitutionum omnia hæctenus obtinuerint.

Manifestum verò proinde hoc etiam est: iniquissimum facinus esse, illius invalidi, & non nisi solâ Reipublicæ Germanicæ liberâ permissione hæctenus non nihil fortè obligantis, juris obtentu, quod nimirum illud non sit in pangendâ pace strictè observatum, ipsa Pacis pacta, summâ necessitate & utilitate Imperij expressa, irrita declarare.

Id quod Secundo loco ostensuros nos promiseramus.